

Εις Μνημόσυνον «Ευ ζην, ευ γηράσκειν και ευ θνήσκειν» (Δημήτριος Μπούμπας, Καθηγητής Παθολογίας Παν/μίου Αθηνών)

/ [Πεμπτούσία](#)

Ο κυρ-Μιχάλης και η κυρά Χάιδω γεννήθηκαν πριν από το πόλεμο σε πολυμελείς οικογένειες κτηνοτρόφων στο Μέτσοβο που ξεχείμαζαν στη Θεσσαλία. Ο πατέρας και αδελφός της κυρά Χάιδως - θύματα συκοφαντίας και μίσους συγχωριανών τους - εκτελέστηκαν το 1947 από αντάρτες της περιοχής.

Ο κυρ-Μιχάλης στρατεύθηκε το 1947 με τον φίλο και συμμαθητή του Τριαντάφυλλο που του προξένεψε την κουνιάδα του το 1959. Παντρεύτηκαν στην Εκκλησία του χωριού, την Αγία Παρασκευή. Ο Θεός δεν τους χάρισε παιδιά. Η κυρά Χάιδω στεναχωριόταν γι' αυτό. Η ατεκνία δεν τους εμπόδιζε να ανοίξουν το σπίτι τους στα ανήψια τους, μη διαχωρίζοντας τα μεν από τα δε.

Πέρασαν τα χρόνια με στερήσεις αλλά χωρίς γογγυσμούς. Ο κυρ Μιχάλης χρειάστηκε να κάνει επέμβαση ανοικτής καρδιάς για τα στεφανιαία του. Έφυγε για

την Αθήνα με τους ίδιους καλούς λογισμούς, όπως έφευγε και για το στρατό το 1947. Ο Θεός του χάρισε πολλά χρόνια μετά από αυτό, πεθαίνοντας στο σπίτι του στα 91 του χρόνια «στο πόδι και πριν τη κυρά Χάϊδω» - όπως πάντα το ευχόταν. Στην εξόδιο ακολουθία του, ο ιερέας μίλησε για την φιλανθρωπία του, την ανεκτικότητα, την εντιμότητα, την εγκαρδιότητα του, για την παροιμιώδη έλλειψη κατάκρισης από το στόμα του. «Ο κυρ Μιχάλης και η κυρά Χάϊδω δεν είχαν δικά τους παιδιά, είπε, αλλά τους ευλόγησε ο Θεός να περιστοιχίζονται από ανθρώπους που τους αγαπούσαν όπως και τα παιδιά τους, έχοντας το σπίτι τους συνεχώς ανοικτό, ακούγοντας- χωρίς να σχολιάζουν. Άνθρωποι σαν αυτούς, είπε θα μας κρίνουν στην άλλη ζωή. Έζησε και πέθανε ως άρχοντας». Η κυρά Χάϊδω τον άκουγε προσεκτικά αλλά μάλλον αδιάφορα- σαν να μην μιλούσε για τον άνδρα της. Στη διάρκεια της εξοδίου θυμήθηκα τον φίλο μου Αλέξανδρο Παπαδερό στα Χανιά όταν έλεγε ότι «στη γλώσσα μας, ο ήλιος δεν δύει αλλά βασιλεύει. Βλέπουμε το θάνατο ως ολοκλήρωση της πορείας μιας ζωής με νόημα και ως πέρασμα στην αιωνιότητα». Και αναλογίσθηκα πόσο τα λόγια αυτά ταιριάζανε για το κυρ-Μιχάλη.

Πριν από καιρό, μου ζήτησαν οι καλοί συμπατριώτες μου στο Μέτσοβο να μιλήσω για την υγεία και την αρρώστια, «το ευ ζην, το ευ γηράσκεις και το ευ θνήσκεις», από την εμπειρία μου ως γιατρός στην Αμερική και στην Ελλάδα. Τους μίλησα «από καρδιάς», από τις εμπειρίες ζωής που είχα ζώντας ανάμεσα σε ανθρώπους όπως η κυρά Χάϊδω και ο κυρ Μιχάλης- αλλά και σε ανθρώπους περισσότερο κοσμικούς, στην Ελλάδα και στην Αμερική. Επιτρέψτε να τα μοιρασθώ μαζί σας.

Για να είμαστε υγιείς, τους είπα, δεν φτάνει να μην είμαστε άρρωστοι, πρέπει να έχουμε ειρήνη με τους εαυτούς μας, την οικογένεια μας και το ευρύτερο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον μας. Τους μίλησα για τον *Μεσογειακό τρόπο ζωής* (που δεν είναι τίποτα άλλο παρά η ζωή του Έλληνα στην εκκλησία με τις νηστείες τις γιορτές και τις παραδόσεις του) που αυξάνει την ποιότητα και το χρόνο της ζωής, αυτό που λέμε *ευ ζην*. Τους θύμισα ότι η Ιατρική είναι περισσότερο αποτελεσματική στο να θεραπεύει τα νοσήματα παρά στο να εξασφαλίσει το «ευ ζην», ότι μπορεί να παρατείνει τη ζωή όχι όμως να εξασφαλίσει τα καλά γηρατειά, το «ευ γηράσκεις». Τους προέτρεψα να αποφύγουν την *ιατρικοποίηση και την εκκοσμίκευση της ζωής και του θανάτου, και τον ιατρικό καταναλωτισμό* - την παθολογική δηλαδή εξάρτηση από την Ιατρική για να αντιμετωπίζουν την καθημερινότητα, τα γηρατειά και το θάνατο.

Δυστυχώς σήμερα τους είπα, αναγκάσθηκε (ή αφέθηκε) η Ιατρική να διαχειρισθεί το που και το πώς θα πεθάνουμε, αναφέροντας ότι αυξάνει ο αριθμός των ανθρώπων που πεθαίνουν στο απρόσωπο περιβάλλον του Νοσοκομείου και όχι στο

σπίτι με ανακουφιστική φροντίδα. Τους είπα ότι η Ιατρική στα γηρατειά δεν προσπαθεί να παρατείνει απλώς τη ζωή, αλλά να την παρατείνει με τέτοιο τρόπο που να μας δίνει την δυνατότητα να υπηρετούμε το νόημα της μέχρι το τέλος της (Εκεί θυμήθηκα τον Άγιο Παΐσιο που ζήτησε από τους γιατρούς να σταματήσουν τις προσπάθειες τους μόλις έφθασε στο σημείο να μην μπορεί να προσεύχεται). Τέλος, τους μίλησα για την ανάγκη για ένα σύγχρονο, έντιμο και ξεκάθαρο συμβόλαιο του γιατρού με τον ασθενή και την κοινωνία, ένα συμβόλαιο που δεν δημιουργεί ψευδείς προσδοκίες και ελπίδες. Εκεί, τους θύμισα τα λόγια του π. Βασιλείου Γοντικάκη ότι ο άρρωστος σε τελική ανάλυση «ζητά από τον γιατρό τη ζωή, την υγεία, τη παράταση, την αιωνιότητα», τελικά θέλει «ίνα μην αποθάνει». Και ότι αυτό κατορθώνεται μόνο «σπουδάσαντες την Ιατρική μέσα στην Εκκλησία και καταστάντες δι' αυτού κοινωνοί θείας φύσεως, έτσι σώζεται ο ασθενής και ο γιατρός».

Ευχαριστώ το Θεό που ζώντας στην Εκκλησία με ανθρώπους σαν τον κυρ Μιχάλη και τη κυρά Χάιδω, συνεχίζω να παίρνω καθημερινά μαθήματα για το «*ευ ζην, το ευ γηράσκειν και το ευ θνήσκειν*». Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.